

The Liability of the Nuclear Power Plant Operator in Turkish Law

Türk Hukukunda Nükleer Santral İşletenin Sorumluluğu

ABSTRACT

In our age, nuclear energy is being applied in many military and civilian uses. However this widespread usage has led it to be a reason of air pollution, and thus further the main reason of its responsibility. The damage of these facilities, whose benefits are innumerable in contrast will be higher if risk occurs.¹ Turkey is a party of the Paris Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy (“**Paris Convention**”) which was signed 27th July 1960, the year that stipulates a special strict liability regime, in terms of nuclear installation operators including nuclear power plant operators. The Paris Convention is subject to major changes with Additonal Protocol in 2004 although it has not come into force in Turkish Law, but also it has been subject to major changes with additional protocol in 2004. The

ÖZET

Çağımızda nükleer enerji, askeri ve sivil pek çok alanda kullanılmaktadır. Ancak bu yaygın kullanım alanı, onu yüzyılın kirleticileri ve dolayısıyla sorumluluk sebepleri arasına da sokmuştur. Zira faydaları sayılamayacak kadar çok olan bu tesislerin, riskin gerçekleşmesi halinde verebilecekleri zararlar da o derece yüksektir.¹ Türkiye, nükleer santral işletenleri de kapsayacak şekilde nükleer tesis işletenler bakımından özel bir kusursuz sorumluluk rejimi öngören 29 Temmuz 1960 tarihinde imzaladığı, Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Sahıslara Karşı Hukuki Sorumluluğa İlişkin Paris Sözleşmesi’nin (“**Paris Sözleşmesi**”) tarafıdır. Henüz Türk hukuku bakımından yürürlüğe girmemiş olmakla birlikte Paris Sözleşmesi 2004 yılında Ek Protokol ile önemli değişikliklere tabi tutulmuştur. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (“**TBK**”)’nun²

liability of danger is regulated with a general provision for the first time in Turkish Law with Article 71 of the Turkish Code of Obligations numbered 6098² (“TCO”).³ The responsibility of the Nuclear Power plant operator’s is also included in the scope of liability against the risks. In this context, the operator has strict liability, the amount of compensation to be paid is limited by the Paris Convention.

KEYWORDS: Nuclear Power Plant Operates, Nuclear Damage, Liability, Paris Convention, Nuclear Installation

I. INTRODUCTION

ENERGY IS INDISPENSABLE AND ESSENTIAL FOR ALL SOCIAL and economic activities for all countries. Having energy resources, and thus obtaining energy from these sources with appropriate methods, enabling the production of energy domestic and international supply safe, having relevant structures and technologies and being determinant in policy making and controlling are among the strategic issues for the countries.⁴ Therefore, energy is a major force that has strategic priorities and is an important phenomenon that never falls from the agenda of national and international public opinion. There is a high level of security in the operation of nuclear power plants. Notwithstanding incidents may occur during the operation of a nuclear powerplant. In case of a nuclear accident, injured people are certainly subject to protection of the legal systems. Therefore, it is important that the damages of those who are injured in the event of nuclear incidents will be met within the principles and procedures.⁵ In this context, the concepts of nuclear energy law will be indicated in this article. Afterwards, the legal responsibility of the nuclear power plant operator will be discussed. In this section, firstly, the legal regulations that are valid in terms of Turkish Law regarding the legal responsibility of the nuclear power plant operator will be explained below.

Subsequently, the conditions required to address the nuclear plant operator’s legal responsibility will be stated. Lastly, it will be referred to the issue of compensation under the legal responsibility of this nuclear power plant operator.

71. maddesi ile ise Türk hukukunda ilk defa genel bir hüküm ile tehlike sorumluluğu düzenlenmiştir.³ Nükleer santral işletenin sorumluluğu da tehlike sorumluluğu kapsamına girmektedir. İşletenin kusursuz olarak sorumlu olduğu bu konuda, ödenecek tazminat miktarı Paris Sözleşmesi ile sınırlandırılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Nükleer Santral, İşleten, Nükleer Zarar, Tehlike Sorumluluğu

I. GİRİŞ

BÜTÜN ÜLKELERİN SOSYAL VE EKONOMİK TÜM ETKİNLİKLERİNİN holmazsa olmaz niteliğinde vazgeçilmezi enerjidir. Ülkeler için enerji kaynaklarına sahip olmak, bu kaynaklardan uygun yöntemlerle enerji elde etmek, üretilen enerjinin yurt içi ve yurt dışı arzını güvenli kılmak, bunlarla ilgili yapılara ve teknolojilere sahip olup politika belirleme ve kontrolünde belirleyici olmak, stratejik konuların en başında gelmektedir.⁴ Dolayısıyla enerji, stratejik öneme sahip olan büyük bir güç olarak, milli ve milletlerarası kamuoyunun gündeminden hiç düşmeyen önemli bir olgudur. Nükleer enerjinin üretildiği nükleer santrallerin işletiminde güvenlik olgusu çok yüksektir. Buna rağmen, santral işletilirken nükleer kaza meydana gelebilir. Nükleer kaza olması halinde zarar görenler elbette ki hukuk sistemlerinin koruması altındadırlar. Bundan dolayı nükleer kaza neticesinde zarar görenlerin zararlarının hangi usul ve esaslar dâhilinde karşılanacağı hususu önem arz etmektedir.⁵ Bu minvalde, makalemizde ilk olarak nükleer enerji hukukuna ait kavramlara değinilecektir. Ardından, nükleer santral işletenin hukuki sorumluluğu konusuna geçilecektir. Bu kısımda, öncelikle nükleer santral işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin Türk Hukuku açısından geçerli olan hukuki düzenlemeler açıklanacaktır. Sonrasında ise nükleer santral işletenin hukuki sorumluluğundan bahsedebilmek için gerekli olan şartlara yer verilmiştir. En son olarak da bu nükleer santral işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında tazminat konusuna değinilecektir.

II. CONCEPTS OF NUCLEAR ENERGY LAW

A. Nuclear Energy

Nuclear energy is a concept that engages the public today as it is a necessary source of energy and in terms of fear and anxiety that it creates in the society. The word of “nuclear” originates from English language. The adjectivated version of the word is “nucleus” in English. Thus, nuclear refers to the meanings related to the core. Hence, nuclear energy may be similarly expressed as atomic energy.⁶

It has been revealed that the thesis for “the fact that every material is made up of atomic and non-divisible particles” that has been accepted to the middle of the 20th century for 2,000 years is wrong. As a result, Otto Hahn, Fritz Strassman, Lise Meitner and Otto Frisch, the German physicists, accomplished to split the atomic nucleus as a result of their experiments on uranium in 1938. In the following years, the American physicist

II. NÜKLEER ENERJİ HUKUKUNA AİT KAVRAMLAR

A. Nükleer Enerji

Nükleer enerji, hem ihtiyaç duyulan enerji kaynağı olmasından hem de toplumda oluşturduğu korku ve endişe açısından günümüzde kamuoyunu bir hayli meşgul eden bir kavramdır. Nükleer kelimesi, İngilizce kökenlidir. İngilizce’de “nucleus” olan adın sıfatlaşmış halidir. Bu sebeple nükleer, çekirdek ile ilgili anlamları ifade etmektedir. Dolayısıyla nükleer enerji, benzer şekilde atomik enerji, çekirdek enerjisi olarak da ifade edilebilir.

20. yüzyılın ortalarına doğru 2000 yıldır kabul gören “Her maddenin atom adı verilen ve bölünemeyen parçacıklardan oluştuğu”na ilişkin önermenin yanlış olduğu ortaya çıkmış; bunun sonucunda da 1938 yılında Otto Hahn, Fritz Strassman, Lise Meitner ve Otto Frisch adlı Alman fizikçiler, Uranyum üzerinde yaptıkları deneyler sonucunda atom çekirdeğini parçalamayı ba-

Enrico Fermi managed to control the chain reaction, allowing the production of nuclear energy in 1942. This production is based on the fact that heavy atomic radioactive atoms (such as Uranium) are divided into smaller atoms (fission) by the collision of a neutron, or light neutrons are combined to form heavier atoms (fusion).⁷ Nuclear power plants produce radioactive isotopes.⁸

B. Nuclear Installation

In general, the concept of nuclear installation includes facilities where nuclear power plants and nuclear materials are produced, processed, stored and reprocessed.

The concept of nuclear installation is defined differently in various international concepts. According to the definition contained in Article 1 of the Paris Convention, they are “factories for the manufacture or processing of

şarımışlardır. Takip eden yıllarda Amerikalı fizikçi Enrico Fermi, zincirleme reaksiyonu kontrol altına almayı başararak, 1942 yılında nükleer enerjinin üretilmesine olanak sağlamıştır. Bu üretim, basit anlatımla ağır radyoaktif (Uranium gibi) atomların bir nötronun çarpması ile daha küçük atomlara bölünmesi (fisyon) veya hafif radyoaktif atomların birleşerek daha ağır atomları oluşturması (füzyon) sonucu çok büyük bir miktarda enerji açığa çıkmasına dayanır.⁷ Nükleer santraller radyoaktif izotoplar üretmektedir.⁸

B. Nükleer Tesis

Genel olarak nükleer tesis (nuclear installation) kavramından; nükleer santraller ve nükleer maddelerin üretildiği, işlendiği, depolandığı, saklandığı ve yeniden işlendiği tesisler anlaşılmaktadır.

nuclear substances; factories for the separation of isotopes of nuclear fuel; factories for the reprocessing of irradiated nuclear fuel; facilities for the storage of nuclear substances other than storage incidental to the carriage of such substances”, are located time to time with the decision Administrative Council of the European Nuclear Energy Agency. In addition, in the amendment made in the Paris Convention in 2004, “*plants for the destruction of nuclear materials, any type of reactor, plant, factory or enterprise in the process of removal from operation*” and “*means nuclear fuel or radioactive products or any other facility containing waste*” phrases have been added to the definition of “*nuclear facility*”.⁹ According to the Paris Convention, the nuclear installation is “nuclear power plant for civil purposes”.¹⁰

The definition in paragraph i of the Article 2 entitled “Definitions”, of the Convention on Nuclear Safety which was signed on September 24 of 1994 by Turkey is “*“nuclear installation” means for each Contracting Party any land-based civil nuclear power plant under its jurisdiction including such storage, handling and treatment facilities for radioactive materials as are on the same site and are directly related to the operation of the nuclear power plant. Such a plant ceases to be a nuclear installation when all nuclear fuel elements have been removed permanently from the reactor core and have been stored safely in accordance with approved procedures, and a decommissioning programme has been agreed to by the regulatory body.*”¹¹

C. Nuclear Incident

Nuclear incident is an event caused by radioactive properties of nuclear fuel, nuclear product or waste. Although different countries have special provisions, there is a general rule that facilities where extremely dangerous nuclear materials are located for the evaluation of a boiler as a “nuclear incident” must be carried out when these items are carried out or when very dangerous activities are carried out or when materials are transported.¹²

According to subparagraph i of the paragraph a of the Article 1 of the Paris Convention “*“A nuclear incident” means any occurrence or succession of occurrences having the same origin which causes damage, provided that such occurrence or succession of occurrences, or any of the damage caused, arises out of or results either from the radioactive properties, or a combination of radioac-*

Nükleer tesis kavramı çeşitli uluslararası kavramlarda farklı şekilde tanımlanmıştır. Bunlardan Paris Sözleşmesi’nin 1. maddesinde yer alan tanıma göre herhangi bir nakil vasıtası içinde bulunanlar haricindeki reaktörler, nükleer maddeleri imal eden veya işleyen fabrikalar; nükleer yakıtı izotoplarına ayıran fabrikalar; nükleer şualı nükleer yakıtı tekrar işleme tabi tutan fabrikalar; nükleer maddelerin nakli ile ilgili depolamalar hariç, bu çeşit maddelerin depolanması için tesisler ve içinde nükleer yakıt veya radyoaktif mahsuller veya artığı gibi Avrupa Nükleer Enerji Ajansı İdare Meclisi’nin zaman zaman kararlaştıracağı maddeler bulunan tesislerdir. Bununla birlikte 2004 yılında Paris Sözleşmesinde yapılan değişiklik metninde, “nükleer tesis” tanımına, “*nükleer maddelerin imhası için tesisler, işletimden çıkarma sürecinde olan herhangi bir tür reaktör, tesis, fabrika ya da işletme*” ve “*“içinde nükleer yakıt veya radyoaktif ürünler veya atık bulunduran tüm diğer tesisler anlamında olup*” ibareleri eklenmiştir.⁹ Şu halde Paris Sözleşmesi’nde geçen “nükleer tesis”, kavram itibariyle “sivil amaçlı nükleer santral” anlamındadır.¹⁰

Türkiye tarafından 24 Eylül 1994 tarihinde imzalanan Nükleer Güvenlik Sözleşmesi’nin “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinin i bendinde yapılan tanımlama ise “*Her bir sözleşme tarafı için nükleer tesis; radyoaktif malzemelerin oldukları gibi aynı tesiste ve doğrudan nükleer güç kaynağının işletilmesiyle ilgili olarak depolanması, kullanılması ve işletilmesi kolaylıkları da dahil olmak üzere yasal yetki sınırları kapsamında karada üstlenmiş sivil nükleer güç santralini ifade eder. Bu santral, tüm nükleer yakıt elementleri reaktör merkezinden kalıcı olarak çıkarıldığında, onaylanmış usule uygun olarak güvenli bir şekilde depolandığında ve düzenleyici organ tarafından bir işletmeden çıkarma programı kabul edildiğinde bir nükleer tesis olmaktan çıkar.*” şeklindedir.¹¹

C. Nükleer Kaza

Nükleer kaza, genel olarak nükleer yakıt, nükleer ürün veya atıkların radyoaktif özellikleri nedeniyle ortaya çıkan olaydır. Değişik ülkelerin farklı özel düzenlemeleri olmasına rağmen bir kazanın “nükleer kaza” olarak değerlendirilmesi için son derece tehlikeli nükleer maddelerin bulunduğu tesislerde bu maddelerin saklandığı veya çok tehlikeli faaliyetlerin yürütüldüğü veya maddelerin taşınması sırasında bu kazanın gerçekleşmesi gerektiği genel bir kural vardır.¹²

Paris Sözleşmesi’nin 1. maddesinin a bendinin 1. alt ben-

tive properties with toxic, explosive, or other hazardous properties of nuclear fuel or radioactive products or waste or with any of them, or from ionizing radiations emitted by any source of radiation inside a nuclear installation.” While the Paris Convention defines the concept of nuclear incident in detail, it remains silent on issues such as causality or damage; the settlement of such material or procedural matters leaves national legislation in accordance with paragraph b of the Article 14¹³

In terms of the responsibility of the nuclear power plant operator, it is also necessary to have a nuclear accident and damage. Incident also includes diseases that happen suddenly as a rule, outbreak, occur with external or more or less unusual factors (Normaletrieb), and in a long-term.¹⁴

D. Operator

Nuclear power plant operators are the subject of responsibility for damage caused by nuclear accident. The operator of the nuclear power plant is a person or legal entity recognized and assigned by the competent authority. According to the subparagraph a of paragraph 1 of Article 2 of the Preliminary Draft Law on Legal Responsibility on Nuclear Energy, nuclear installation operator is the person who is authorized by the Turkey Atomic Energy Agency. According to the draft law, operators who operates without a nuclear power plant license and whose licences are revoked, shall be held responsible as nuclear power plant operators.¹⁵

dine göre “Nükleer kaza tabirinden maksat, öyle bir hadise veya aynı menşei haiz öyle bir hadiseler ailesidir ki, bu hadise veya hadiseler silsilesi veya sebep olduğu her türlü hasar radyoaktif evsafıtan veya radyoaktif evsafın, nükleer yakıt yahut radyoaktif mahsuller veya artığın zehirleyici, patlayıcı veya tehlikeli evsafı veya bunlardan herhangi birisi ile birleşmesinden doğar veya onun neticesi olarak ortaya çıkar.” Paris Sözleşmesi nükleer kaza kavramını ayrıntılı olarak tanımlarken nedensellik ya da zararın ispatı gibi hususlarda sessiz kalmakta; bu türde maddi veya usuli konuların çözümünü 14. maddenin b bendi uyarınca ulusal mevzuata bırakmaktadır.¹³

Nükleer santral işletenin sorumluluğu açısından da nükleer bir kazanın ve zararın varlığı şarttır. Kaza, kural olarak aniden gerçekleşen, kusur dışında ortaya çıkan, az veya çok alışılmadık ve dış etkenlerle (Normalbetrieb) ortaya çıkan ve uzunca bir sürede gerçekleşen hastalıkları da kapsamına almaktadır.¹⁴

D. İşleten

Nükleer santral işleteni, nükleer kaza sebebiyle ortaya çıkan zarardan sorumluluğun süjesi konumundadır. Nükleer santral işleteni, yetkili kurum tarafından tanınmış ve görevlendirilmiş gerçek veya tüzel kişidir. Nükleer Enerji Alanında Hukuki Sorumluluk Kanunu Ön Tasarısı'nın 2. maddesi, 1. fıkrasının a bendine göre nükleer tesis işleteni Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yetkilendirilen kimsedir. Ön Tasarı'ya göre nükleer santral lisansı almadan işletenler ve lisansı iptal edilenler nükleer santral işleteni gibi sorumlu tutulacaklardır.¹⁵

FOOTNOTE

1 Gülin Güneş, Nükleer Reaktörlerin Yol Actığı Zararlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Volume 41, Issue.1, 1990, p.207

2 Official Gazette dated 04.02.2011 and numbered 27846.

3 Onur Görmez, Nükleer Santral İşletenin Kusursuz Sorumluluğu, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Volume.2, No.1, June, 2014, p.109

4 Murat Aydoğdu, Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin ve Nükleer Madde Taşıyanın Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2009, p.1

5 Mustafa Halit Korkusuz, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Diyarbakır, 2011, p.4

6 Kadir Temurçin, Alpaslan Aliagaoglu, Nükleer Enerji ve Tartışmalar Işığında Türkiye'de Nükleer Enerji Gerçeği, AÜCB, V. 1. 2, p. 25-39

transfer from **Korkusuz**, p.8

7 Ayşe Aslıhan Erbaş Çuhadar, Uluslararası Nükleer Sorumluluk Rejimi Çerçevesinde Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı Volume:1, 2015, p.344

8 Korkusuz, p.8

9 Agah Kürşat Karauz, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Nevşehir Barosu Dergisi, March, 2014, p.6-8

10 Aydoğdu, p.218

11 Aslı Arda, Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesi Kapsamında Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2005, ps.27-28

12 Karauz, directly from page 10

Julia A. Schwartz, Liability and Compensation for

Third Party Damage resulting from and a Nuclear Incident, International Nuclear Law: History, Evolution and Outlook, OECD, 2010, p.309

13 Arda, p. 29

14 Aydoğdu, p. 221 **Karl Oftinger, Emil W Stark**, Schweizerisches Haftpflichtrecht, Band II/3, Dritter Teilband, Übrige Gefährdungshaftungen: 4. Aufl., Zürich, 1991, S 29, N. 189 vd; **Max Keller, Sonja Gabi-Bolliger**, Das Schweizerische Schuldrecht, B. II, Haftpflichtrecht, 2 Aufl., Basel und Frankfurt am Main 1988, s. 53, **Erich Steffen**, Veerschuldenshaftung als Alternative zum Schadensersatz, Köln-München, 1983, p.1820

15 Karauz, p.12

16 Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Volume 1, Beta Yayınevi, 2nd edition, İstanbul, 2013, p.725 transferred from **Görmez**, p. 129

E. Nuclear Damage

According to the subparagraphs i-ii of the paragraph a of Article 3 of the Paris Convention, the operator who operates the nuclear facility or/and who is considered as a operator in accordance with paragraph d of Article 4, is responsible for any kind of personal damage or property damage.¹⁶ Danger liability is defined as an objective, flawless, strict reason responsibility based on the principle of being responsible for dominating a particular hazard.¹⁷ There is no clarification whether moral damage has entered or not within the scope of the definition of damage; and the preamble states that determining the scope of damage gives countries somehow margin of appreciation to determine the context. However, it is stated that material damages and moral damages may be compensated case by cases.¹⁸

III. LEGAL RESPONSIBILITY FOR THE NUCLEAR POWER PLANT OPERATION

Special and high technology applied for nuclear energy is under threat to create a serious danger in case of any error. In Chernobyl case in 1986, it caused a nuclear boiler to revive old theories that it had led to excessive damage to the environment and surely to the people. The Chernobyl accident has shown that such nuclear catastrophe extends beyond the borders of the country, affecting beyond the countries. This accident did not damage only the individuals, but also caused catastrophic environmental damage for different countries.¹⁹

E. Nükleer Zarar

Paris Sözleşmesi'nin 3. maddesinin a fıkrasının i-ii bentleri uyarınca nükleer tesisi işleten ve/veya 4. maddesinin d fıkrası uyarınca işleten sayılan taşıyan, şahsa veya mala verilen her türlü zarardan tehlike sorumluluğu kapsamında sorumludur.¹⁶ Tehlike sorumluluğu, özel bir tehlikeye hâkimiyetten dolayı sorumlu olma ilkesine dayanan nesnel, kusurdan bağımsız, sıkı bir sebep sorumluluğu olarak tanımlanır.¹⁷ Zarar tanımının kapsamına manevi zararın girip girmediği konusunda Paris Sözleşmesi'nde açıklık yoktur; Gerekece de zarar kapsamının belirlenmesinin yetkili mahkemenin devletinin hukukuna bırakıldığını belirtmektedir. Bununla birlikte öğretide yalnızca maddi zararların değil, manevi zararların da tazmin edilebileceği belirtilmektedir.¹⁸

III. NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

Nükleer enerji için başvuru olan özel ve yüksek teknoloji, herhangi bir yanlışlık halinde ciddi bir tehlike oluşturma tehdidi altındadır. Özellikle 1986 tarihli Çernobil kazası, bir nükleer kazanın, anormal ölçüde zararlaraya yol açabileceği yönündeki eski teorilerin canlanmasına neden olmuştur. Çernobil kazası, böyle bir nükleer felaketin ülke sınırları dışına taşıdığı, çok uzak ülkelere etki yaptığını göstermiştir. Bu kaza sadece bireylere zarar vermekle kalmamış, aynı zamanda farklı ülkelerin çevre zararlarına da sebep olmuştur.¹⁹

Nükleer santral işletilmesinden kaynaklanan kazaların en aza indirilmesi için Uluslararası Atom Enerjisi Ajan-

DİPNOT

1 Gülin Güneşu, Nükleer Reaktörlerin Yol Açtığı Zararlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 41, S.1, 1990, s.207

2 04.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete

3 Onur Görmez, Nükleer Santral İşletenin Kusursuz Sorumluluğu, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt.2, Sayı.1, Haziran, 2014, s.109

4 Murat Aydoğdu, Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin ve Nükleer Madde Taşıyanın Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2009, s.1

5 Mustafa Halit Korkusuz, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Diyarbakır, 2011, s.4

6 Korkusuz, s. 8'den naklen **Kadir Temurçin**, **Alpaslan Aliagaoglu**, Nükleer Enerji ve Tartışmalar Işığında Türkiye'de Nükleer Enerji Geceği, AÜCB, C. 1, S. 2, s. 25-39

7 Ayşe Aslıhan Erbaş Çuhadar, Uluslararası Nükleer Sorumluluk Rejimi Çerçevesinde Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı Cilt:1, 2015, s.344

8 Korkusuz, s.8

9 Agah Kürşat Karauz, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Nevşehir Barosu Dergisi, Mart, 2014, s.6-8

10 Aydoğdu, s.218

11 Aslı Arda, Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesi Kapsamında Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2005, s.27-28

12 Karauz, s. 10'dan naklen **Julia A. Schwartz**, Liability and Compensation for Third Party Damage resulting from and a Nuclear Incident, International

Nuclear Law: History, Evolution and Outlook, OECD, 2010, s.309

13 Arda, s. 29

14 Aydoğdu, s. 221'den naklen **Karl Oftinger**, **Emil W Stark**, Schweizerisches Haftpflichtrecht, Band II/3, Dritter Teilband, Übrige Gefährdungshaftungen: 4. Aufl., Zürich, 1991, S 29, N. 189 vd; **Max Keller**, **Sonja Gabi-Bolliger**, Das Schweizerische Schuldrecht, B. II, Haftpflichtrecht, 2. Aufl., Basel und Frankfurt am Main 1988, s. 53, **Erich Steffen**, Veerschuldenshaftung als Alternative zum Schadensersatz, Köln-München, 1983, s.1820

15 Karauz, s.12

16 Görmez, s. 129'dan naklen Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, Beta Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2013, s.725

The International Atomic Energy Agency has set fundamental regulations in order to minimize the number of accidents caused by the operation of the nuclear power plants. These basic standards include technical and scientific rules. Although these rules are *advisory*, they promote guidliness to the countries that shall be taken into consideration. It is possible to sort principles that have been adopted internationally on nuclear energy on the order of. The relevant regulations are the principle of radiation safety, the principle of legal responsibility, the principle of operating license of facilities, the principle of continuous control, the principle of compensation, the principle of continuity, the principle of independence from national institutions, the principle of transparency, the principle of international cooperation, principle of right of information.²⁰

A. Regulations Regarding the Legal Responsibility of the Nuclear Plant Operator in Turkish Law

1. The Paris Convention

Paris Convention whose members are all from the West European countries and whose secretariat is carried out by the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) was signed in 1960 to establish an international system to ensure that, in the event of the operation of nuclear facilities or the transport of nuclear material, the “third parties” of that country or of the other Parties suffer damage. The Paris Convention which is still in force today, has been revised in 1982. However, as a result of the new considerations that have arisen, the Convention updated in 1999 and signed by countries in 2004. Nevertheless, as the 2004 amendments have not been approved yet by the Grand National Assembly of Turkey, it has not entered into force in Turkish law.²¹

In the Paris Convention, liability of a nuclear installation shall apply during the transport of nuclear material or in the event of a nuclear accident.²² Accordingly, it is a limited liability regime that is stipulated during an operation or due to an operation.

As stated above, the aim of the Paris Convention is to establish an universally accredited system for the compensation in the situation that the operation of nuclear facilities under the jurisdiction of a Party State or the transport of nuclear material results in the destruction of “third parties” in that or other party’s countries. Parties are obliged to take necessary legal and administra-

sı tarafından temel standartlar belirlenmiştir. Bu temel standartlar teknik ve bilimsel kurallar içermektedir. Bu kurallar her ne kadar *tavsiye* niteliğinde olsa da, ülkeler açısından rehber niteliğinde olup, ülkelerin dikkate aldığı kurallardır. Nükleer enerji ile ilgili uluslararası alanda kabul edilmiş olan temel ilke ve prensipleri; radyasyon güvenliği prensibi, hukuki sorumluluk prensibi, tesislerin işletme ruhsatı prensibi, sürekli kontrol prensibi, tazminat prensibi, devamlılık prensibi, ulusal kuruluşlardan bağımsızlık prensibi, şeffaflık prensibi, uluslararası işbirliği prensibi, bilgi edinme hakkı prensibi şeklinde sıralamak mümkündür.²⁰

A. Türk Hukukunda Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Düzenlemeler

1. Paris Sözleşmesi

1960 yılında üyelerinin tamamını Batı Avrupalı ülkelerin oluşturduğu ve sekreteryası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yürütülen nükleer tesislerin işletilmesi veya nükleer maddelerin taşınması sırasında, o ülkedeki veya diğer Taraf ülkelerdeki “üçüncü şahısların” zarar görmesi durumunda, bu zararların tazmin edilmesini sağlamak amacıyla uluslararası bir sistem oluşturmak için Paris Sözleşmesi imzaya açılmıştır. Paris Sözleşmesi’nin bugün hala yürürlükte olan hali 1982 yılında yazılmış metnin revize edilmiş olan halidir. Fakat daha sonraları ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar ve durumlar sonucunda 1999 yılında güncelleme çalışmaları başlamış ve 2004 yılında taraf ülkelerce imzalanmıştır. Ancak 2004 değişiklikleri henüz TBMM tarafından onaylanmadığı için bizim hukukumuzda yürürlüğe girmemiştir.²¹

Paris Sözleşmesi’nde sorumluluk, kural olarak nükleer madde taşınırken veya nükleer bir tesiste kaza olması halinde uygulama alanı bulacaktır.²² Buna göre, faaliyetin görülmesi sırasında ve faaliyetin görülmesi dolayısıyla öngörülmesi sınırlı bir sorumluluk rejimidir.

Yukarıda da belirtildiği üzere Paris Sözleşmesi’nin amacı; bir taraf ülkenin hukuki yetkisi altındaki nükleer tesislerin işletilmesi veya nükleer maddelerin taşınması sırasında, o ülkedeki veya diğer taraf ülkelerdeki “üçüncü şahısların” zarar görmesi durumunda, bu zararların tazmin edilmesini sağlayan uluslararası bir sistem kurmaktır. Taraf ülkeler, Paris Sözleşmesi’nin 10. ve 14. maddeleri uyarınca gerekli yasal ve idari tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Bu konuda ilgili tedbirleri

tive measures in accordance with Articles 10 and 14 of the Paris Convention. In case third party states suffer during the operation of the nuclear facilities under the jurisdiction of the countries which does not take relevant measures or transport of the nuclear material ed by the third party in that country or the other jurisdiction, the government of that country is directly responsible for the compensation of the loss.²³

Paris Convention stipulates the establishment of compulsory insurance system which holds the operators liable. The form and scope of compensation for nuclear accidents must be made in accordance with the law. Furthermore, it shall not be possible to discriminate according to nationality, residence or residence criteria when making this determination.²⁴ Therefore, a liability regime is envisaged from an objective perspective.

The responsibility that is regulated with the Paris Convention may be listed as follows;²⁵

- Responsibility shall be directed to the operator of the nuclear installation.

almayan ülkenin hukuki yetkisi altındaki nükleer tesislerin işletilmesi veya nükleer maddelerin taşınması sırasında o ülkedeki veya diğer taraf ülkelerdeki üçüncü şahısların zarar görmesi durumunda o ülkeni hükümeti zararın tazmininden doğrudan sorumlu olmaktadır.²³

Paris Sözleşmesi işletenleri yükümlü kılan *zorunlu sigortalama* sisteminin kurulmasını öngörmektedir. Nükleer kazadan dolayı tazminatın şekli ve kapsamı mutlaka *hakkaniyete* uygun olarak yapılmalıdır. Ayrıca bu belirleme yapılırken tabiiyet, ikametgah veya mesken kriterlerine göre ayırım yapılması söz konusu değildir.²⁴ Dolayısıyla objektif esasta bir sorumluluk rejimi öngörülmüştür.

Paris Sözleşmesi'nin getirdiği sorumluluk düzeni şöyle sıralanabilir;²⁵

- Sorumluluk nükleer tesisatın işletenine yöneltilir.

• The operator shall have a strict liability. The strict liability is called “causal liability” or “objective liability” in doctrine. Causal liability is based on the principle of causing damage. In order for liability to be the case, it is necessary and sufficient to have a causal link between the event that creates responsibility and harm.²⁶ Liability is based on the existence of a violation of obligation of objective care or a dangerous business.²⁷

• Responsibility shall be limited in terms of quantity and time. The amount and the upper limit of the number of persons responsible for the nuclear power plant operator are regulated by the Paris Convention.

• Jurisdiction over the actions shall lie only within Contracting parties, excluding courts in other countries. The general rule in the Paris Convention is that the state party that is involved in nuclear accidents occurred in has jurisdiction. According to the Article 13 in the Paris Convention, the quantity of compensation due to a nuclear accident is determined by national law of the authorized court which has jurisdiction, in accordance with the other relevant provisions of the Paris Convention.

2. The Article 90 of the Turkish Constitution

The article 90 of the Constitution states that the international agreements which has been duly come into force are effective in domestic law is statutory. Therefore,

• İşletenin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumluluğuna doktrinde “sebeplilik” veya “objektif sorumluluk” denilmektedir. Sebeplilik, zarara sebebiyet verme prensibine dayanmaktadır. Sorumluluğun söz konusu olabilmesi için, sorumluluğu doğuran olayla zarar arasında illiyet bağının bulunması gerekli ve yeterlidir.²⁶ Sorumluluk, objektif özen yükümlülüğünün ihlaline veya tehlikeli bir işletmenin var olmasına dayandırılmıştır.²⁷

• Sorumluluk miktar ve zaman konusunda sınırlıdır. Nükleer santral işletenin sorumlu olacağı miktar ve sürenin üst sınırları Paris Sözleşmesi’nde belirlenmiştir.

• Özel yetkili yargı, diğer ülkelerdeki mahkemeleri dışlayarak, bir ülkenin mahkemelerine verilir. Paris Sözleşmesi’nde genel kural ülkesinde nükleer kaza meydana gelen taraf devletin yargılama yetkisine sahip olduğudur. Paris Sözleşmesi’nin 13. maddesi uyarınca, nükleer kaza nedeniyle istemde bulunulacak tazminat miktarı Paris Sözleşmesi’nin diğer ilgili maddelerine uygun olarak yetkili mahkemenin ulusal hukuku tarafından belirlenir.

2. Anayasa'nın 90. maddesi

Anayasa'nın 90. maddesi, usulüne uygun bir şekilde yürürlüğe konulmuş olan uluslararası anlaşmaların iç hukukta etkili ve kanun hükmünde olduğunu hüküm altına almıştır. Dolayısıyla öğretide bazı yazarlar, Paris

FOOTNOTE

17 Erwin Deutsch: Das Recht der Gefährdungshaftung, Juristische Ausbildung (Jura), Dezember 1983, p. 618; **Maximilian Fuchs:** Deliktsrecht – Eine nach Anspruchsgrundlagen geordnete Darstellung des Rechts der unerlaubten Handlungen und der Gefährdungshaftung, 7. Auflage, Heidelberg 2009, p. 233; **Mehmet Erdem:** Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Tehlike Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 June 2011) Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, İstanbul 2011, p 217; **Fikret Eren,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14th Edition, Ankara, 2012, p 667; **Çiğdem Kirca,** Ürün Sorumluluğu, Ankara, 2007, p. 120-121 transferred from **Özge Yücel,** Türk Borçlar Kanunu’na Göre Genel

Tehlike Sorumluluğu, Ankara, 2013, p.15

18 Antalya, p. 725, transfer from **Yücel, Aydoğdu,** p.233

19 Wolf-Georg Scharf, Europaisches Nuklearrecht, Berlin, 2008, p.34 transferred from **Aydoğdu,** p.165

20 Korkusuz, p. 33; **Aydoğdu,** p. 166

21 Karauz, p. 16

22 Aydoğdu, p. 209 Jost Schindel, Die Haftung für Atomschaden, Göttingen, 1064, p. 239 vd,

Oftinger/Stark, II/3, S.29, N.13; **Güneysu,** p. 217,

23 Aydoğdu, p. 174; **Korkusuz,** p.38

24 Necip Kağan Kocaoğlu, Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Karşılaştırmalı ve Uluslararası Özel Hukuk Analizi, Ankara Barosu Dergisi, I.2010/2,

p. 95 transferred from **Korkusuz,** p. 41

25 Karauz, p. 15-25

26 Veysel Başpınar, Mehmet Altunkaya,

Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanlaşımın Başlaması ve Süresi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 57, S1, p.95-131 transferred from **Korkusuz,** p. 90

27 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, İstanbul, 2010, p. 449

28 Kocaoğlu, p.59 transferred from **Eren** p.80;

İlhan Ulsan, Türk Hukukunda Nükleer Zararlardan Doğan Hukuki Mes’uliyet, Prof. Dr. Halit Kemal Elbir’e Armağan, İstanbul, 1996, p.552; **Güneysu,** p.215-216

29 A.g.e. p. 80, tvt; **Aydoğdu,** p.203; **Güneysu,** p.215-216

30 Kemal Oğuzman, Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Volume 2, Vedat Kitapçılık, 10th Edition, İstanbul, 2013, p. 236-238 transferred from

Görmez, s. 115

31 A.g.e., p.115-116

some authors have argued that the Paris Convention is an international treaty that may be directly applied in domestic law.²⁸ Based on that, it may be stated that prior to the regulation the Law on the Establishment and Operation of Nuclear Power Plants and the Sale of Energy numbered 5710 (“**Law**”) which was published in the Official Gazette dated 21st November 2007 and numbered 26707 it has already been applicable in legal terms.²⁹

3. The Draft Law

The Draft Law on the Legal Liability on Nuclear Energy (“**Draft Law**”) which was prepared³⁰ by Prof. Dr. Kemal Oğuzman in 1986, was prepared according to the the Paris Convention and the Nuclear Legal Liability Act of Switzerland dated 1983. The prominent points may be summarized as follows:³¹

- In the Draft Law, consecutive liability of the owner the nuclear power plant with the operator of the nuclear power plant has been. On the grounds of the Article 71 of the TCO which danger liability is regulated and is in line with the Draft Law in this respect, “...According to the principle stated in the first paragraph of the Article:” In the event that damage arises from the of activity of an enterprise which presents a considerable level of danger, owner of the enterprise and the operator if there is any, shall be jointly liable from this damage. Thus, the persons who carry out the activities of an enterprise which presents a considerable level of danger may not be immune from being responsible from the typical damage arising

Sözleşmesi'nin doğrudan uygulanabilecek uluslararası sözleşmelerden olduğunu ileri sürmüşlerdir.²⁸ Buna dayanılarak denilebilir ki, 21.11.2007 tarihli ve 26707 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun (“**Kanun**”) kabul edilmeden önce de, Paris Sözleşmesi halihazırda uygulanabilir nitelikteydi.²⁹

3. Öntasarı

Prof. Dr. Kemal Oğuzman tarafından 1986 yılında hazırlanan³⁰ “Nükleer Enerji Alanında Hukuki Sorumluluk Kanunu Öntasarısı (“**Öntasarı**”), Paris Sözleşmesi ve İsviçre’nin 1983 tarihli Nükleer Konusunda Hukuki Sorumluluk Kanunu dikkate alınarak hazırlanmıştır. Dikkat çekici hususlar aşağıdaki şekilde özetlenebilecektir;³¹

- Öntasarı’da nükleer santralin malikinin nükleer santralin işleteniyle birlikte müteselsil sorumluluğu düzenlenmiştir. Tehlike sorumluluğunun düzenlendiği, Öntasarı ile bu bakımdan uyumluluk teşkil eden TBK’nın 71. maddesinin gerekçesinde konuya ilişkin olarak “...Maddenin birinci fıkrasında belirtilen ilkeye göre: “Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetinden zarar doğduğu takdirde, bu zarardan işletme sahibi ve varsa işleten müteselsilen sorumludur. Bu nedenle, önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetlerini yürüten kişiler, bu faaliyetlerin gerektirdiği izni veya ruhsatı almış olsalar bile, tipik tehlike olgusunun doğurduğu tipik zarardan sorumlu olmaktan kurtulamazlar.” hükmü-

DİPNOT

17 Özge Yücel, Türk Borçlar Kanunu’na Göre Genel Tehlike Sorumluluğu, Ankara, 2013, s.15’ten naklen
Erwin Deutsch, Das Recht der Gefährdungshaftung, Juristische Ausbildung (Jura), Dezember 1983, 618; **Maximilian Fuchs**, Deliktsrecht – Eine nach Anspruchsgrundlagen geordnete Darstellung des Rechts der unerlaubten Handlungen und der Gefährdungshaftung, 7. Auflage, Heidelberg 2009, 233; **Mehmet Erdem**, Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Tehlike Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011) Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, İstanbul 2011, 217; **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara, 2012, s. 667; **Çiğdem Karca**, Ürün Sorumluluğu, Ankara, 2007, s. 120-121.

18 A.g.e.’den naklen **Antalya**, s. 72.5.; **Aydoğdu**, s.233

19 Aydoğdu, s.165’ten naklen **Wolf-Georg Scharf**, Europaisches Nuklearrecht, Berlin, 2008, s.34

20 Korkusuz, s. 33; **Aydoğdu**, s. 166

21 Karauz, s. 16

22 Aydoğdu, s. 209’dan naklen **Jost Schindel**, Die Haftung für Atomschaden, Göttingen, 1064, s. 239 vd, **Oftinger/Stark**, II/3, S.29, N.13; **Güneysu**, s. 217, **23 Aydoğdu**, s. 174; **Korkusuz**, s.38

24 Korkusuz, s. 41’den naklen **Necip Kağan Kocaoğlu**, Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Karşılaştırmalı ve Uluslararası Özel Hukuk Analizi, Ankara Barosu Dergisi, S.2010/2, s. 95

25 Karauz, s. 15-25

26 Korkusuz, s. 90’dan naklen **Veysel Başpınar, Mehmet Altunkaya**, Depremden Doğan Zararların

Tazmininde Zamanasının Başlaması ve Süresi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 57, S1, s.95-131

27 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, İstanbul, 2010, s. 449

28 A.g.e. s.80’den naklen **Kocaoğlu**, s.59;

İlhan Ulsan, Türk Hukukunda Nükleer Zararlardan Doğan Hukuki Mes’uliyet, Prof. Dr. Halit Kemal Elbir’e Armağan, İstanbul, 1996, s.552; **Güneysu**, s.215-216

29 A.g.e. s. 80, tv; **Aydoğdu**, s.203;

Güneysu, s.215-216

30 Görmez, s. 115’ten naklen **Kemal Oğuzman, Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, Vedat Kitapçılık, 10. Baskı, İstanbul, 2013, s. 236-238

31 A.g.e., s.115-116

from the fact of typical danger even if they obtained the necessary permit and licences for these activities.”

Therefore, it may be stated that the legislator has the purpose, holding the persons who carry out the activities of a nuclear power plant, jointly liable.

- The prescribed time limit for liability is 30 years from the date of the accident; 3 year period of prescription after the damage and the person who is liable are learned by the victim is stipulated.

- It is regulated that evidences shall be collected ex officio by the court with an exception to the rule of presenting the evidences to the court. An important point has been stipulated herein; as a regulation including the aspect of the intervention to the trial by regulating “the authority of ex officio enquiry” by law.

nü havidir. Bu minvalde kanun koyucunun esasında nükleer santralin faaliyetlerini yürüten kimselerin müteselsil sorumlu tutulması amacını taşıdığı yorumu yapılabilecektir.

- Sorumluluk için öngörülen zamanaşımı süresi kazadan itibaren 30 yıl olarak düzenlenmiştir; mağdurun zararı ve zarardan sorumlu kişiyi öğrenmesinden itibaren ise 3 yıllık hakdüşürücü bir süre de öngörülmüştür.

- Delilleri tarafların mahkemeye sunması kuralına istisna getirilerek delillerin mahkemeye re’sen toplanması öngörülmüştür. Burada önemli bir husus öngörülmektedir; mahkemeye bir kanunla “resen tahkik yetkisi” tanıyarak, yargılama usulüne müdahale boyutunu içeren bir düzenleme olması dolayısıyla dikkate değerdir.

• The judge is not restricted with the plaintiff's claim for compensation; it is stipulated ability to rule compensation exceeds that amount. The responsibility regime of the nuclear power plant operator was not only burdened on the merits of the case, but it was also revised by considering the judicial dimension.

4. The Law on the Establishment and Operation of Nuclear Power Plants and the Sale of Energy No 5710

The Law regulates liability which shall be determined against damages to third parties along with regulations on the establishment, operation of nuclear power plants and sale of energy.³²

The paragraph 5 of the Article 5 of the Law explicitly regulates that provisions of the Paris Convention, additional amendments and other national and international legislation shall apply in the event of the transport of radioactive material and radioactive waste or of an accident at the nuclear power plant.³³ In this regard, the Law does not contain any provision that is contrary to the Paris Convention.

5. The Turkish Code of Obligations No. 6098

In the TCO which came into force on 1st June 2012, danger liability is regulated by a general provision.³⁴ According to the Article 71 of TCO, in order for a danger liability to exist, an existence of an enterprise that creates danger and the damage shall arise from the operations of an enterprise that presents danger in a significant level.

It should be indicated that according to the Article 90 of the Constitution as stated above, the Paris Convention shall be applied directly to the internal law and is statutory varies from the Article 71 of the TCO by holding only the operator liable. The reason for that is TCO stipulates a system which holds both the operator and owner liable. Nevertheless, there is no obstacle for the owner and the operator to be the same person within scope the Paris Convention. It is set forth that the complement regulation may be added to the internal laws in the paragraph 4 of the preamble of the Paris Convention. On the other hand as Paris Convention adopts the principle of holding the operator liable and explains this principle explicitly in its justification, holding another liable contradicts the Paris Convention. It is unlikely to

• Yargıç davacının tazminat talebiyle bağlı değildir; bunu aşan bir tazminata hükmedebilmesi öngörülmüştür. Nükleer santral işletenin sorumluluk rejimi, sadece davanın esasına hasredilmemiş ve yargılama boyutunu da dikkate alacak şekilde düzenlenmiştir.

4. 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun

Kanun, nükleer güç santrallerinin kurulması, işletilmesi ve enerji satışına ilişkin bazı düzenlemelerin yanında, üçüncü şahıslara verilen zararlara karşı hukuki sorumluluğun nasıl ve ne şekilde belirleneceği hakkında hükümler de içermektedir.³²

Kanun'un 5. maddesinin 5. fıkrası açıkça, Paris Sözleşmesi ve ek değişiklikler ile diğer ulusal ve uluslararası mevzuat hükümlerinin radyoaktif madde ve radyoaktif atık taşınırken veya santralde bir kaza olması durumunda uygulanacağını öngörmektedir.³³ Bu bağlamda Kanun, bu hususlar bakımından Paris Sözleşmesi'ne aykırılık teşkil eden herhangi bir hüküm içermemektedir.

5. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren TBK'da ise tehlike sorumluluğu genel bir hüküm ile düzenlenmiştir.³⁴ TBK'nın 71. maddesine göre, tehlike sorumluluğunun mevcut olabilmesi için; tehlike yaratan bir işletmenin var olması ve zararın, önemli ölçüde tehlike arz eden bir işletmenin faaliyetinden doğması gerekir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca daha önce de belirtildiği üzere doğrudan iç hukukta uygulama alanı bulan ve kanun hükmünde olan Paris Sözleşmesi düzenlemesi yalnızca işleteni sorumlu tutmakla TBK'nın 71. maddesi düzenlemesinden ayrılmaktadır; zira TBK'nın anılan maddesi malik ile işleteni müteselsil sorumlu kabul eden bir sistem öngörmüştür. Bununla birlikte, Paris Sözleşmesi kapsamında malik ile işletenin aynı kişi olması önünde bir engel bulunmamaktadır. Paris Sözleşmesi başlangıç kısmı 4. paragrafta ise, iç hukukların gerekli gördükleri tamamlayıcı düzenlemeleri yapabilecekleri öngörülmüştür. Öte yandan, Paris Sözleşmesi'nin, sorumluluğunun işletene kanalize edilmesi ilkesini benimsemiş olması ve gerekçesinde de bu ilkeyi ayrıntılı bir şekilde açıklamış olması karşısında, işleten dışında bir sorumlunun öngörülmesi Paris

vest the liability to the owner according to the paragraph 1 of the Article 71 of the TCO since paragraph 3 of the Article 71 of the TCO reserves special regulations.³⁵ As a matter of fact, when nuclear fuel, radioactive material, radioactive waste are transported or in the event of an accident at the nuclear power plant, the Paris Convention shall be first applied in determining the amount of compensation and those who are liable of the damages. National regulation shall apply in case there is no indicative provision with respect to the scope of the liability in the additional protocols of the Paris Convention or in the Paris Convention. If it does so, the relevant laws (in particular the international conventions to which Turkey is a party), plays a decisive role in determining of liability.³⁶ In this context, since there are provisions on the Paris Convention or on the additional protocols of the Paris Convention, Article 71 of the TCO, which is the national legislation in shall not primarily apply.

However, it may also be stated that there is a special-norm, general-norm conflict between the TCO and the Paris Convention. The special norm is applied as it constitutes the exception of the general norm. Likewise, as the special norm-general norm conflict is determined in accordance with the different norms, the one which has a more limited application are shall regulate more different conditions from the general norm. These differences exceptions to the norm with a broader coverage.³⁷ Since the TCO shall be regarded as subsidiary and as a special norm the Paris Convention shall be applied since the provisions constitute an exception to the TCO in case the owner and the operator may be different persons.

B. The Character of the Liability of Nuclear Plant Operator

There may be very severe consequences in terms of character and quantity as a result of typical danger during nuclear power plant operation. Hereby, nuclear plant operator's liability is a danger liability which is appealed in case of a dangerous activity or operating a dangerous enterprise; and the operator of the nuclear power plant is liable for the damage to assets and personal being, due to the operation of the nuclear plant.³⁸

When public interest is taken into account, it may not be fair to claim the enterprises that engage dangerous activities are held accountable only for their faults. Therefore, the danger liability shall be proposed the most serious form of strict liability.³⁹

Sözleşmesi ile çelişmektedir. TBK'nın 71. maddesinin 3. fıkrası'nın özel düzenlemeleri saklı tutmasına binaen TBK'nın 71. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak Paris Sözleşmesi kapsamında malikin sorumluluğuna gitmek pek mümkün görünmemektedir.³⁵ Nitekim Kanun'dan da anlaşıldığı üzere, nükleer yakıt, radyoaktif madde, radyoaktif atık taşınırken veya santralde bir kaza olması durumunda, zararın sorumlularının ve tazmin miktarının belirlenmesinde öncelikle Paris Sözleşmesi uygulanır. Paris Sözleşmesi'nde veya Paris Sözleşmesi'nin ek protokollerinde sorumluluğun kapsamını belirleyici hüküm bulunmadığı takdirde ise ulusal mevzuata bakılması gerekmektedir. Burada da hüküm bulunmadığı takdirde diğer uluslararası mevzuat (özellikle Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler) sorumluluğun tayininde belirleyici rol oynar.³⁶ Bu kapsamda, Paris Sözleşmesi'nde ve Paris Sözleşmesi'nin ek protokollerinde hüküm bulunduğu ulusal mevzuat olan TBK'nın 71. maddesi öncelikli olarak uygulanmayacağı değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte TBK ve Paris Sözleşmesi arasında özel norm-genel norm çatışması olduğundan da bahsedilebilecektir. Özel norm, genel normun istisnasını teşkil ettiği için uygulanır. Zira özel norm-genel norm çatışması iki normun uygulanma alanlarındaki farklılıktan saptağına göre, uygulama alanı daha sınırlı olanın genel olandan daha farklı koşullar belirlemesi söz konusudur. Bu farklılıklar kaplamı daha geniş olan norma getirilmiş istisnalardır.³⁷ TBK genel çerçeve norm kabul edileceğinden ve Paris Sözleşmesi de özel norm niteliğinde olduğundan dolayı, Paris Sözleşmesi'nin TBK'ya istisna teşkil ettiğinden hareketle malik ve işletenin farklı kişiler olması durumunda Paris Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulacağından bahsedilebilecektir.

B. Nükleer Santral İşletenin Sorumluluğunun Niteliği

Nükleer santral işletilmesi sırasında meydana gelecek tipik tehlike sonucunda nitelik ve nicelik bakımından çok ağır sonuçlar doğmaktadır. İşte bu niteliği itibarıyla nükleer santral işletenin sorumluluğu; tehlikeli bir işletme işletilmesi veya tehlikeli bir faaliyette bulunması halinde başvuru *tehlike sorumluluğu* halidir ve nükleer tesisin işleteni, nükleer tesisin işletilmesi sebebiyle, şahıs varlığına ve malvarlığına gelen zararlardan dolayı sorumludur.³⁸

The Liability of the nuclear power plant operator is described as the strict liability in the Paris Convention. According to the Convention, the liability of the nuclear power plant operator has been gathered around seven common principles.⁴⁰ These principles are;

- Strict liability of the operator
- Operator's exclusive liability
- Compulsory financial assurance
- Limitation of the operator's liability in terms of quantity
- Limitation of the operator's liability in terms of time
- The jurisdiction of the country in which the accident occurred.

Tehlikeli faaliyette bulunan işletmelerin, sadece kusurları oranında sorumlu tutulmalarının, toplumun menfaatleri göz önüne alındığı zaman, hakkaniyetli olacağını söylemek mümkün değildir. Bu yüzden tehlike sorumluluğu, kusursuz sorumluluk hallerinin en ağır türünü oluşturmaktadır.³⁹

Paris Sözleşmesi'nde de nükleer santral işletenin sorumluluğu kusursuz sorumluluk olarak nitelendirilmiştir. Paris Sözleşmesi'ne göre nükleer santral işletenin sorumluluğu ortak yedi ilke etrafında toplanmıştır.⁴⁰ Bu ilkeler;

- İşletenin kusursuz sorumluluğu
- İşletenin münhasır sorumluluğu
- Zorunlu finansal güvence

- Applying international conventions without the consideration of the citizenship and/or residence of the victims.

C. The Requirements of Civilian Nuclear Power Plant Operator's Legal Liability in Turkish Law

According to the Article 5 of the Law, in incident case during the transport of nuclear fuel, radioactive material or radioactive waste are carried or in the nuclear power plant, the Convention shall be primarily applied.

- İşletenin sorumluluğunun miktar yönünden sınırlandırılması
- İşletenin sorumluluğunun zaman bakımından sınırlandırılması
- Kazanın gerçekleştiği ülkenin yargı yetkisi
- Geçerli uluslararası sözleşmelerin, mağdurların vatandaşlıklarına ya da ikametgahlarına bakılmaksızın uygulanması ilkeleridir.

If there is no provision there, then other national provisions (e.g. TCO and international provisions (in particular the international conventions to which Turkey is a party in the field of nuclear energy) shall be applied.⁴¹ Taking all these rules into consideration, the conditions laid down in the Law can be generally listed as follows;⁴²

- Realization of the typical danger (nuclear incident) bound to the liability by law the by the person liable (the transporter and the operator being liable for the for the nuclear accident)
- The existence of nuclear damage (a loss occurred by a typical danger)
- Non-dismantling of the appropriate causal connection between nuclear damage with the realization of the typical danger (nuclear incident).

1. Realization of the Typical Danger Attached to Legal Liability by the Liable Person

In the meaning of the Paris Convention, the realization of the typical danger connected with the law means that the nuclear installation owner or the carrier is responsible for the occurrence of an accident in the nuclear power plant or while carrying nuclear material. When we analyze the Article 5 of the Law, it is obvious that the typical danger is determined by the Law as nuclear accident during the transport of the nuclear fuel, radioactive material or radioactive waste, or in the nuclear power plant.⁴³ The realization of typical danger in the danger liability is the basis of liability. The most severe one of the danger liabilities is the danger which is a result of facilitating nuclear operation.⁴⁴

2. The Existence of Nuclear Damage

In order for the nuclear plant operator to be held responsible, it is imperative that there is a nuclear accident and thus damage incurred from such activities. Incidents may occur suddenly without fault which are more or less unusual and may occur under external factors. However, under danger liability, accidents are caused by the presence of internal factors as well as external factors. In addition, it may be a sudden accident or it shall cover damage after a long period of time.⁴⁵

C. Türk Hukukunda Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğunun Koşulları

Kanun'un 5. maddesine göre, nükleer yakıt, radyoaktif madde veya radyoaktif atık taşınırken veya santralde bir kaza olması durumunda, öncelikle Paris Sözleşmesi ve ek değişiklikleri, burada hüküm olmaması halinde, diğer ulusal (örneğin, sorumlulukla ilgili temel kurallar niteliğindeki TBK ve uluslararası mevzuat hükümleri (özellikle nükleer enerji alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler) uygulanacaktır.⁴¹ Tüm bu kurallar gözetilerek, Kanun'da öngörülen koşullar genel olarak şu şekilde sıralanabilir;⁴²

- Kanunla sorumluluğa bağlanmış tipik tehlikenin (nükleer kazanın) sorumlu kişi tarafından gerçekleştirilmesi (nükleer kazadan taşıyıcının veya nükleer tesis işletenin sorumlu olması)
- Nükleer zararın varlığı (tipik tehlikenin meydana getirdiği bir zarar),
- Tipik tehlikenin (nükleer kazanın) gerçekleşmesi ile nükleer zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması ve kesilmemesi.

1. Kanunla Sorumluluğa Bağlanmış Tipik Tehlikenin Sorumlu Kişi Tarafından Gerçekleştirilmesi

Kanunla sorumluluğa bağlanmış tipik tehlikenin gerçekleşmesi, Paris Sözleşmesi anlamında, nükleer santralde veya nükleer madde taşınırken bir kaza olması ile nükleer kazadan nükleer tesis işletenin veya taşıyıcının sorumlu olmasını ifade eder. Kanun'un anılan 5. maddesini incelediğimizde tipik tehlikenin Kanun bakımından nükleer yakıt, radyoaktif madde veya radyoaktif atık taşınırken veya santralde bir kaza meydana gelmesi şeklinde belirlendiği görülecektir.⁴³ Tehlike sorumluluklarında tipik tehlikenin gerçekleşmesi, sorumluluğun temelini oluşturmaktadır. Tehlike sorumlulukları içerisinde en şiddetlisi (tehlikelisi) ise, nükleer tesis işletilmesinden doğan tehlikedir.⁴⁴

2. Nükleer Zararın Varlığı

Nükleer santral işletenin sorumlu tutulabilmesi için, nükleer bir kazanın ve dolayısıyla nükleer bir zararın var olması şarttır. Esasındakaza, aniden gerçekleşen, kusur olmaksızın ortaya çıkan, az veya çok alışılmadık ve dış etkenlerle ortaya çıkan olaydır. Ancak tehlike sorumluluğunda kaza, dış etkenlerin yanında işletme içi

3. Eligible Causal Connection Between Nuclear

Damage with the Typical Danger that is not Cut The causal relationship between the event or the behavior that the liability is linked to is called causal connection.⁴⁶ The damages that shall be compensated according to the Paris Convention are the damage under the causal connection. Accordingly, in order for the nuclear plant operator to be held liable for the resulting damage, it is necessary and sufficient to prove the existence of an appropriate causal connection between the damage and the action causing the damage.⁴⁷

Responsibility in the law of liability is considered to not exist in situations that cut the causal connection. The cases that cut off the link of being are regulated as *force majeure, severe fault of the person who suffers the damage, and severe fault of the third person*. In such cases, the person who cause a loss shall not have any fault and contributory negligence. If the victim or the third person has severe illness, it must be at the intensity to break this causal connection. However, it should be noted that in some of the danger liabilities (in particular at nuclear damages) are more limited, if compared to the other types of liabilities. While the situations that cut the causal connection are; force majeure, severe fault of the person who suffers the damage, and severe fault of the third person,⁴⁸ the Article 9 of Paris Convention regulated the situations that cut the causal connection between the nuclear accident and the damage as “the op-

etkenlerin de varlığı ile ortaya çıkmaktadır. Ayrıca tehlike sorumluluğunda kaza, aniden gerçekleşen bir kaza olabileceği gibi, uzun bir zaman dilimi sonucunda oluşan hasarları da kapsamına almaktadır.⁴⁵

3. Tipik Tehlikenin Gerçekleşmesi ile Nükleer Zarar Arasında Uygun İlliyet Bağının Bulunması ve Kesilmemesi

Gerçekleşen zararlar sorumluluğun bağlandığı olay veya davranış arasındaki sebep sonuç ilişkisine illiyet bağı denir.⁴⁶ Paris Sözleşmesi'ne göre tazmin edilmesi gereken zararlar, illiyet bağının varlığı ispat edilmiş olan zararlar. Buna göre, nükleer santral işletenin ortaya çıkan zarardan sorumlu tutulabilmesi için zarar ile zarara sebep olan eylem arasında uygun illiyet bağının varlığının ispatlanması gerekli ve yeterlidir.⁴⁷

Sorumluluk hukukunda sorumluluğun, illiyet bağı kesen hallerde ortadan kalktığı kabul edilmektedir. İlliyet bağı kesen haller ise; *mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru ve üçüncü şahsın ağır kusuru* olarak kabul edilmektedir. Bu gibi hallerde zarar verenin herhangi bir kusurunun da olmaması, müterafık kusurunun bulunmaması gerekmektedir. Zarar görenin veya üçüncü şahsın ağır kusuru ise illiyet bağı kesecek yoğunlukta değildir. Ancak belirtmek gerekir ki tehlike sorumluluklarının bazılarında (özellikle nükleer zararlar) diğer sorumluluk türlerine göre illiyet bağının kesilmesi halleri daha sınırlı olarak tanınmaktadır.⁴⁹ Nitekim sorumluluk

FOOTNOTE

32 Korkusuz, p.58

33 Kocaoğlu, p. 63

34 Ayça Akkayan Yıldırım, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Çerçevesinde Kusursuz Sorumluluğun Özel Bir Türü Olarak Tehlike Sorumluluğu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Volume 70, No: 1, 2012, p.206

35 Görmez, p.119-120

36 Korkusuz, 49

37 Oytun Canyaş, İdari Yargılama Usulü Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Arasındaki Çatışmaların Klasik Yöntemle Çözümü, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, No 26, 2014, p.199

38 Karauz, p.13

39 Kemal Oğuzman, Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, p. 488, **Tiftik**, s. 21, **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14th edition, İstanbul, 2012, s. 667

transferred from **Karauz**, p. 14.

40 Anthony Thomas, Raphael J.A. Heffron, Third Party Nuclear Liability, The Case of a supplier in the United Kingdom, EPRG Working Paper 1205, s 3 transfer from **Karauz** p.14

41 Aydoğdu, p. 205

42 Mustafa Tiftik, Türk Hukukunda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu, 2nd edition, Ankara, 2005, p. 30, **Uluslan**, p. 34 transfer from **Aydoğdu** p.206

43 Görmez, s.117; **Aydoğdu**, s.212

44 Hansgeorg Kanno, Gefährdungshaftung und rechtliche Kanalisierung im Atomrecht, Ein Beitrag zur Dogmatik der Schadenshaftung und rechtliche Kanalisierung im Atomrecht, Ein Beitrag zur Dogmatik der Schadenshaftung Diss, Berlin, 1967, p.119 and p.126 transferred from **Aydoğdu** p. 207

45 Korkusuz, p.91; **Aydoğdu**, p. 221

46 Eren, p. 487

47 Korkusuz, p. 127-128

48 Güzin Üçışık, Tehlike Sorumluluğunun Genel Kural ile Düzenlenmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Ankara, 2009, p.127-143 transferred from **Görmez** p.133

49 Görmez, p.134

50 Görmez, p. 135

51 Özel Çekme Hakkı (Special Drawing Right), It is an international reserve unit brought in by the International Monetary Fund (IMF) in 1969 for the purpose of replacing the old gold base. The value of the exchange rate against the special currencies of the national currencies is announced daily by the IMF.

52 As of the date 28th January, 2018 1 Special Drawing Right = 5.4641 Turkish Lira.

53 Karauz, p. 21

54 Görmez, p.136

erator shall not be liable for damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, insurrection or, except in so far as the legislation of the Contracting Party in whose territory his nuclear installation is situated may provide to the contrary, a grave natural disaster of an exceptional character.” in line with the numerus clauses principle.⁴⁹

IV. THE SUBJECT MATTER OF COMPENSATION

The Paris Convention sets forth a limited liability regime in terms of quantity. As a part of this system, operator of the nuclear power plant shall have insurance or have other financial guarantees in accordance with the paragraph a of the Article 10.⁵⁰

According to Article 7 of the Paris Convention, amount for which the operator is responsible is limited with , “up to 15 million Special Drawing Right”.^{51 52} According to the same article, The country that is party to the Paris Convention may set a fee of less or more, provided that it does not fall below the 5 million Special Drawing Rights. This price is determined solely for damages and will be paid by the operator in addition to the amount of interest and the amount to be awarded by the court.⁵³

This amount, however, has been increased to € 700 million with the amendment of the 2004 Protocol, which has not yet come into force in our country’s law. How-

hukukunda illiyet bağımlı kesen haller; mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru ve üçüncü şahısların ağır kusuru olarak kabul edilmekle birlikte⁴⁹ Paris Sözleşmesi, nükleer kaza ile zarar arasındaki illiyet bağımlı kesen halleri, 9. maddesinde sınırlı sayılı ilkesine göre “İşleten, silahlı çatışma, tecavüz, iç harp, isyan veya ülkesinde nükleer tesisin bulunduğu Akit Tarafın mevzuatında aksi öngörülmedikçe istisnai karakterde ağır tabii afet yüzünden doğacak nükleer bir kazanın sebep olduğu hasardan mesul değildir.” şeklinde düzenlemiştir.⁵⁰

IV. TAZMİNAT HUSUSU

Paris Sözleşmesi, miktar yönünden sınırlı bir sorumluluk rejimi öngörmektedir. Bu sistem çerçevesinde, Paris Sözleşmesi’nin 10. maddesinin a fıkrası uyarınca, nükleer santral işleten, sigorta yaptırmak ya da diğer finansal garantileri bulundurmamak zorundadır.⁵¹

Paris Sözleşmesi’nin 7. maddesine göre işletenin sorumlu olduğu miktar, “azami 15 milyon özel çekme hakkı”⁵² ile sınırlandırılmıştır.⁵³ Aynı maddeye göre, Paris Sözleşmesi’nin tarafı olan ülke 5 milyon Özel Çekme Hakkının altına düşmemek şartıyla daha az veya daha çok bir ücret belirleyebilir. Belirlenen bu bedeller salt tazminat masrafları olup mahkeme tarafından hükmedilecek faiz ve bedeller meblağa ilaveten işleten tarafından ödenecektir.⁵⁴

Bununla birlikte söz konusu tutar, ülkemiz hukukunda

DİPNOT

32 Korkusuz, s.58

33 Kocaoğlu, s.63

34 Ayça Akkayan Yıldırım, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Çerçevesinde Kusursuz Sorumluluğun Özel Bir Türü Olarak Tehlike Sorumluluğu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 70, Sayı 1, 2012, s.206

35 Görmez, s.119-120

36 Korkusuz, s.49

37 Oytun Canyaş, İdari Yargılama Usulü Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Arasındaki Çatışmaların Klasik Yöntemle Çözümü, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 26, 2014, s.199

38 Karauz, s.13

39 A.g.e., s. 14’den naklen **Kemal Oğuzman, Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 488, Tiftik, s. 21, **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14 Baskı, İstanbul, 2012, s. 667

40 A.g.e.’den s.14’ten naklen **Anthony Thomas, Raphael J.A. Heffron**, Third Party Nuclear Liability, The Case of a supplier in the United Kingdom, EPRG Working Paper 1205, s 3

41 Aydoğdu, s. 205

42 A.g.e. s.206’dan naklen **Mustafa Tiftik**, Türk Hukukunda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu, 2. Baskı, Ankara, 2005, s. 30, **Ulusan**, s. 34 vd.

43 Görmez, s.117; Aydoğdu, s.212

44 Aydoğdu, s. 207’den naklen Hansgeorg Kanno, Gefährdungshaftung und rechtliche Kanalisierung im Atomrecht, Ein Beitrag zur Dogmatik der Schadenshaftung, Diss, Berlin, 1967, s.119 ve s.126

45 Korkusuz, s.91; Aydoğdu, s. 221

46 Eren, s. 487

47 Korkusuz, s. 127-128

48 Aydoğdu, s. 253’ten naklen **Jürg Baur**, Kollision der Gefährdungshaftung gemäss SGG mit anderen Haftungen, Winterhur 1979, s. 28-29, **Fikret Eren**,

Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara, 1975, s. 171 vd, **Oftinger/Stark**, S.29 N.322 vd., **Ulusan** s. 45 vd.

49 Görmez s.133’ten naklen **Güzin Üçışık**, Tehlike Sorumluluğunun Genel Kural ile Düzenlenmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Ankara, 2009, s.127-143

50 Görmez, s.134

51 Özel Çekme Hakkı (Special Drawing Right), Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından eski altın esasının yerini alması amacıyla 1969 yılında meydana getirilmiş uluslararası bir rezerv birimidir. Özel Çekme Hakkı’nın ulusal para birimleri karşısındaki kur değeri IMF tarafından günlük olarak ilan edilmektedir.

52 28 Ocak 2018 tarihi itibarıyla 1 Özel Çekme Hakkı = 5.4641 Türk Lirası’dır.

53 Karauz, s. 21

54 Görmez, s.136

ever, the Party states also have the right to determine compensation, provided that it is not less than 5 million Special Drawing Rights by taking into account the insurance or other financial guarantee facilities or taking into consideration the nuclear facilities or the relevant nuclear material.⁵⁴

V. CONCLUSION

The liability of the nuclear power plant operator is evaluated in the context of danger liability which is a type of strict liability. Accordingly, fault is not required for the nuclear plant operator to be held liable. However there shall be proper causal connection between the nuclear accident and result of the damage for it. The conditions for cutting the causal connection are more limited in regard to the liability of the nuclear plant operator. The additional protocol dated 2004, which includes important amendments to the in the Paris Convention, hasn't come into force yet for Turkey. The amendments regarding the amount of liability of the nuclear power plant operator shall come to the agenda following the enactment of the amendments. ■

henüz yürürlüğe girmemiş 2004 Protokol değişikliğiyle ile 700 milyon Avro'ya çıkartılmıştır. Ancak taraf devletleri, sigorta veya diğer mali garanti olanaklarını dikkate alarak ya da nükleer tesisin özelliklerini veya ilgili nükleer maddeyi göz önünde bulundurarak 5 milyon Özel Çekme Hakkı'ndan az olmamak üzere tazminat belirleme hakkına da sahiptirler.⁵⁵

V.SONUÇ

Nükleer santral işletenin sorumluluğu, kusursuz sorumluluğun bir türü olan tehlike sorumluluğu çerçevesinde değerlendirilmektedir. Buna göre, nükleer santral işletenin sorumlu tutulabilmesi için kusur aranmamaktadır. Fakat sorumlu tutulabilmesi için nükleer kaza ile ortaya çıkar zarar arasında uygun bir illiyet bağının olması şarttır. Nükleer santral işletenin sorumluluğu bakımından illiyet bağı kesen haller daha sınırlıdır. Bununla birlikte Paris Sözleşmesi ile sorumlu olunan tazminat miktarı da sınırlandırılmıştır. Paris Sözleşmesi'nde önemli değişiklikleri içeren 2004 tarihli Ek Protokol, ülkemiz açısından henüz yürürlüğe girmemiştir. Değişikliklerin kabulü ile birlikte nükleer santral işletenin öngörülen sorumluluk tutarının değişmesi gündeme gelecektir. ■

BIBLIOGRAPHY

- Gülün Güneysu**, Nükleer Reaktörlerin Yol Açtığı Zararlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Volume 41, 1.1, 1990
- Onur Görmez**, Nükleer Santral İşletenin Kusursuz Sorumluluğu, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Volume .2, Issue.1, June, 2014
- Murat Aydoğdu**, Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin ve Nükleer Madde Taşıyanın Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2009
- Mustafa Halit Korkusuz**, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Diyarbakır, 2011
- Ayşe Aslıhan Erbaş Çuhadar**, Uluslararası Nükleer Sorumluluk Rejimi Çerçevesinde Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, İnönü University Faculty of Law Magazine Special Edition Volume:1, 2015
- Agah Kürşat Karauz**, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Nevşehir Barosu Dergisi, March, 2014,
- Aslı Arda**, Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesi Kapsamında Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2005,
- Özge Yücel**, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Genel Tehlike Sorumluluğu, Ankara, 2013
- Ayça Akkayan Yıldırım**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Çerçevesinde Kusursuz Sorumluluğun Özel Bir Türü Olarak Tehlike Sorumluluğu, İstanbul University Faculty of Law Magazine, Volume 70, Issue: 1, 2012
- Oytun Canyas**, İdari Yargılama Usulü Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Arasındaki Çatışmaların Klasik Yöntemle Çözümü, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Issue: 26, 2014

KAYNAKÇA

- Gülün Güneysu**, Nükleer Reaktörlerin Yol Açtığı Zararlardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 41, S.1, 1990
- Onur Görmez**, Nükleer Santral İşletenin Kusursuz Sorumluluğu, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt.2, Sayı.1, Haziran, 2014
- Murat Aydoğdu**, Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin ve Nükleer Madde Taşıyanın Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2009
- Mustafa Halit Korkusuz**, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Diyarbakır, 2011
- Ayşe Aslıhan Erbaş Çuhadar**, Uluslararası Nükleer Sorumluluk Rejimi Çerçevesinde Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı Cilt:1, 2015
- Agah Kürşat Karauz**, Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Nevşehir Barosu Dergisi, Mart, 2014,
- Aslı Arda**, Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesi Kapsamında Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, 2005,
- Özge Yücel**, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Genel Tehlike Sorumluluğu, Ankara, 2013
- Ayça Akkayan Yıldırım**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Çerçevesinde Kusursuz Sorumluluğun Özel Bir Türü Olarak Tehlike Sorumluluğu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 70, Sayı 1, 2012
- Oytun Canyas**, İdari Yargılama Usulü Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Arasındaki Çatışmaların Klasik Yöntemle Çözümü, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 26, 2014